Р Е Ш Е Н И Е
№ 42340

гр. София, 29.10.2026 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, **Трето отделение 60 състав,** в публично заседание на 17.09.2026 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Георги Терзиев

при участието на секретаря Паола Георгиева, като разгледа дело номер **1958** по описа за **2026** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 145 – 178 от Административнопроцесуалния кодекс (АПК) във връзка с чл. 118 от Кодекса за социално осигуряване (КСО).

Образувано е по жалба на М. А. Д., ЕГН [ЕГН], с постоянен адрес: [населено място], [улица], вх. А, ет. 1, ап. 2, подадена чрез пълномощника ѝ адвокат П. В. Й. от Софийска адвокатска колегия, срещу Решение № 2153-21-29 от 26.01.2026 г. на директора на Териториално поделение на Националния осигурителен институт (ТП на НОИ) – С.-град, с което е оставена без уважение административната ѝ жалба срещу Разпореждане № [ЕГН] от 12.11.2025 г., издадено от ръководител на „Пенсионно осигуряване“ при ТП на НОИ – С.-град.

В жалбата и в представената по делото писмена защита се излагат подробни съображения за материална незаконосъобразност на оспореното решение и потвърденото с него разпореждане в две направления:

1. Относно началната дата на отпускане на пенсията: поддържа се, че правото на лична пенсия за инвалидност поради общо заболяване възниква по силата на чл. 73, ал. 1 КСО от датата на инвалидизирането – 15.01.2024 г., определена с окончателното Експертно решение (ЕР) № от г. на Националната експертна лекарска комисия (НЕЛК). Твърди се, че срокът по чл. 94, ал. 1 КСО започва да тече от момента, в който експертното решение е влязло в сила / станало годно да удостовери правнорелевантния факт, поради което при подадено на 05.11.2025 г. заявление пред ТП на НОИ срокът е спазен и пенсията следва да бъде отпусната от датата на придобиване на правото – 15.01.2024 г., а не от датата на заявлението-декларация до ТЕЛК – 04.04.2024 г. по чл. 94, ал. 3 КСО.

2. Относно начина на определяне на размера на пенсията: поддържа се, че сумата от 60,00 лв. (равностойна на 30,68 евро) по § 7ж, ал. 18 от Преходните и заключителните разпоредби (ПЗР) на КСО представлява самостоятелна законова добавка/компонент, която следва да бъде прибавена към размера на пенсията след приравняването на изчисления действителен размер към установения в чл. 75, ал. 4, т. 1 КСО минимален размер за съответната степен на увреждане, а не преди това приравняване. Претендира се отмяна на оспорените актове в обжалваните части, връщане на преписката на административния орган със задължителни указания по тълкуването и прилагането на закона и присъждане на направените по делото разноски по представен списък.

Ответникът – директорът на ТП на НОИ – С.-град, чрез процесуалните си представители юрисконсулт Н. О. и юрисконсулт Н. М., оспорва жалбата като неоснователна по съображения, подробно изложени в представените писмени бележки. Поддържа, че началната дата е правилно определена съобразно специалната хипотеза на чл. 94, ал. 3 КСО, тъй като заявлението за отпускане на пенсия е подадено след изтичане на 2-месечния срок от датата на инвалидизиране 15.01.2024 г. Поддържа също, че съгласно § 7ж, ал. 18 във връзка с ал. 15 от ПЗР на КСО сумата от 60,00 лв. (30,68 евро) законосъобразно е включена след първоначалното изчисляване на пенсията и получената сума от 234,00 лв. (119,64 евро) е приравнена към минималния законов размер. Претендира присъждане на юрисконсултско възнаграждение и прави възражение за прекомерност на претендираното от жалбоподателката адвокатско възнаграждение.

Административен съд – София - град, като прецени доказателствата по делото, доводите и възраженията на страните, приема за установено от фактическа страна следното:

На 04.04.2024 г. М. А. Д. е подала чрез Регионалната картотека на медицинската експертиза (РКМЕ) – С. заявление-декларация с вх. № 222024040452239 за освидетелстване от органите на медицинската експертиза.
С постановеното първоначално ЕР № от заседание № от г. на ТЕЛК I състав към Университетска I МБАЛ „Св. Йоан Кръстител“ ЕАД – С., на лицето е определена 65 % трайно намалена работоспособност (ТНР) с дата на инвалидизиране 01.04.2024 г. и срок на инвалидността до 01.09.2027 г.
По жалба на освидетелстваното лице, с ЕР № от заседание № 009 от г. на Специализиран състав на НЕЛК по неврологични, УНГ и ССЗ, ЕР на ТЕЛК е отменено и преписката е върната за ново освидетелстване с указания за провеждане на допълнителни специализирани консултации и изследвания.
При новото освидетелстване ТЕЛК I състав към Университетска I МБАЛ „Св. Йоан Кръстител“ ЕАД постановява ЕР № 91270 от заседание № 81 от 29.04.2025 г., с което определя 75 % ТНР, дата на инвалидизиране 28.04.2025 г. и срок до 01.04.2028 г.
Това решение също е обжалвано от М. Д. пред НЕЛК. С окончателното относимо за спора ЕР № 92615 от заседание № 142 от 10.10.2025 г. Специализираният състав на НЕЛК по неврологични, вътрешни, УНГ и ССЗ отменя ЕР на ТЕЛК по оценка и дата на инвалидизиране и постановява ново решение по същество, с което определя 95.00 % ТНР с дата на инвалидизиране 15.01.2024 г. (датата на епикризата от хоспитализацията в Клиника по кардиология при УМБАЛ „А.“) и срок на инвалидността 3 години – до 01.04.2028 г. Експертното решение на НЕЛК е връчено на жалбоподателката на 29.10.2025 г. и не е оспорено по съдебен ред.
С Решение № 18729 от заседание № 046 от 24.10.2025 г. Медицинската комисия при ТП на НОИ –

С.-град по чл. 98, ал. 4 КСО е разгледала служебно постъпилото ЕР № 92615/10.10.2025 г. на НЕЛК и е потвърдила изцяло оценката на ТНР (95 %), датата на инвалидизиране (15.01.2024 г.) и срока на инвалидността (до 01.04.2028 г.), като е приела, че решението на НЕЛК не следва да бъде обжалвано пред съда.
На 05.11.2025 г. М. Д. е подала в ТП на НОИ – С.-град Заявление обр. УП-1 с вх. № 2112-21-4621 за отпускане на лична пенсия за инвалидност поради общо заболяване, ведно с приложеното ЕР на НЕЛК от 10.10.2025 г. и удостоверителни документи за осигурителен стаж.
Въз основа на подаденото заявление длъжностното лице по пенсионно осигуряване е издало Разпореждане № [ЕГН] от 12.11.2025 г. (по Протокол № N53433), с което на Д. е отпусната лична пенсия за инвалидност поради общо заболяване по чл. 74, ал. 1 КСО за 95 % ТНР, със срок до 01.04.2028 г., считано от 04.04.2024 г. В разпореждането органът е зачел осигурителен стаж до датата на инвалидизиране (15.01.2024 г.) в размер на 9 години, 00 месеца и 17 дни, както и 2 месеца и 16 дни осигурителен стаж след тази дата. При индивидуален коефициент 0,5780 и доход за изчисляване на пенсията 866,10 лв. (442,83 евро), действителният размер на пенсията е изчислен на 174,00 лв. (88,96 евро). Към него органът е прибавил сумата от 60,00 лв. (30,68 евро) на основание § 7ж, ал. 18 от ПЗР на КСО, получавайки размер от 234,00 лв. (119,64 евро), след което е приравнил пенсията към минималния размер по чл. 75, ал. 4 КСО: от 04.04.2024 г. – 601,50 лв. (307,54 евро); от 01.07.2024 г. – 667,66 лв. (341,37 евро); и от 01.07.2025 г. – 725,08 лв. (370,73 евро).
Разпореждането е връчено на 21.12.2025 г. и е обжалвано по административен ред с жалба от 05.01.2026 г. С Решение № 2153-21-29 от 26.01.2026 г. директорът на ТП на НОИ – С.-град е оставил жалбата без уважение и е потвърдил разпореждането както по отношение на началната дата 04.04.2024 г., така и относно начина на включване на сумата от 60,00 лв. (30,68 евро).

Съдът, като обсъди събраните по делото доказателства във връзка с доводите на страните и извърши цялостна служебна проверка на оспорения административен акт на всички основания по чл. 146 АПК съгласно изискването на чл. 168, ал. 1 АПК, достигна до следните правни изводи:

Съдът намира, че жалбата е процесуално ДОПУСТИМА. Оспореното Решение № 2153-21-29 от 26.01.2026 г. на директора на ТП на НОИ – С.-град е връчено на пълномощника на жалбоподателката по електронен път чрез Системата за сигурно електронно връчване (ССЕВ) на 27.01.2026 г. Жалбата срещу него е подадена на 10.02.2026 г. (регистрирана в деловодната система на съда и на ТП на НОИ на 11.02.2026 г.), т.е. в рамките на преклузивния 14-дневен срок по чл. 118, ал. 1 КСО. Жалбата изхожда от активно легитимирано лице – адресат на неблагоприятен индивидуален административен акт, с който е потвърден отказ за отпускане на пенсия от претендираната по-ранна дата и в по-висок размер, насочена е срещу подлежащ на съдебен контрол акт след надлежно изчерпване на задължителния административен ред и отговаря на изискванията за форма и съдържание по чл. 150 и чл. 151 АПК.
Не е налице процесуална пречка по смисъла на чл. 159, т. 7 АПК. Обстоятелството, че жалбата е депозирана едновременно чрез Единния портал за електронно правосъдие/директно пред съда и чрез административния орган по реда на чл. 152, ал. 1 АПК, не сочи на наличие на две отделни паралелни съдебни производства по различни спорове. Изпратената от органа с писмо вх. № 5537/16.02.2026 г. административна преписка е заведена и присъединена именно по образуваното вече пред Административен съд – София-град адм. дело № 1958/2026 г., по което се осъществява настоящият съдебен контрол.
1. По валидността, формата и спазването на процесуалните правила:

Оспореното Решение № 2153-21-29 от 26.01.2026 г. е издадено от материално и териториално компетентен административен орган по смисъла на чл. 117, ал. 1, т. 2, б. „а“ и ал. 3 КСО – директора на ТП на НОИ – С.-град. Актът е съставен в установената от закона писмена форма и съдържа задължителните реквизити по чл. 59, ал. 2 АПК. При провеждане на административното производство не са допуснати съществени процесуални нарушения, които да съставляват самостоятелно основание за отмяна. Решението обаче е постановено в противоречие с материалния закон по двата спорни въпроса.

2. По началната дата на отпускане на личната пенсия за инвалидност:
Съгласно чл. 71 КСО осигурените лица имат право на пенсия за инвалидност при загуба на работоспособността завинаги или за продължително време, а според чл. 72 КСО пенсия се определя при 50 и над 50 на сто трайно намалена работоспособност / вид и степен на увреждане. Разпоредбата на чл. 73, ал. 1 КСО установява императивното правило, че правото на пенсия за инвалидност се поражда от датата на инвалидизирането.
Общият ред за определяне на началната дата на отпускане на пенсиите е регламентиран в чл. 94, ал. 1 КСО: пенсиите се отпускат от датата на придобиване на правото, ако заявлението с необходимите документи е подадено в 2-месечен срок от тази дата; ако документите са подадени след изтичане на 2-месечния срок, пенсиите се отпускат от датата на подаването им.
Спецификата при пенсиите за инвалидност произтича от обстоятелството, че инвалидизирането и датата на настъпването му като правнорелевантни факти не настъпват и не се удостоверяват по силата на прякото действие на закона, а подлежат на установяване с официален документ от органите на медицинската експертиза (ТЕЛК/НЕЛК). До постановяването на експертно решение с определен процент ТНР и дата на инвалидизиране за лицето съществува обективна невъзможност да реализира претенцията си пред пенсионните органи, тъй като фактическият състав по придобиване и удостоверяване на правото не е завършен. Поради това, съгласно трайната и безпротиворечива съдебна практика на Върховния административен съд (в т.ч. Решение № 14564 от 06.11.2013 г. по адм. д. № 9862/2013 г., Решение № 5970 от 15.05.2017 г. по адм. д. № 10979/2016 г., Решение № 13889 от 28.10.2011 г. по адм. д. № 4897/2011 г., Решение № 4738 от 17.05.2022 г. по адм. д. № 473/2022 г., Решение № 3880 от 10.04.2025 г. по адм. д. № 12097/2024 г., VI о.), предвиденият в чл. 94, ал. 1 КСО срок за упражняване на правото на пенсия за инвалидност започва да тече не от историческата дата на настъпване на увреждането, а от датата на издаване/влизане в сила на официалния експертен акт, който с обратна сила установява тези факти. Когато заявлението до пенсионния орган е подадено в рамките на срока, броен от този момент, пенсията се дължи от датата на придобиване на правото, т.е. от датата на инвалидизирането.
В конкретния казус окончателният процент ТНР (95 %) и датата на инвалидизиране (15.01.2024 г.) са определени с ЕР № от г. на НЕЛК, връчено на лицето на 29.10.2025 г. Заявлението за отпускане на пенсия е подадено в ТП на НОИ на 05.11.2025 г. – едва 7 дни след връчването на решението на НЕЛК и далеч преди изтичането на 2-месечния срок по чл. 94, ал. 1 КСО. Налице е своевременно упражняване на правото.
Неоснователно административният орган се позовава на разпоредбата на чл. 94, ал. 3 КСО, за да определи за начална дата датата на първоначалното заявление до ТЕЛК – 04.04.2024 г. Текстът на чл. 94, ал. 3 КСО изрично съдържа ограничителното условие „извън случаите по ал. 1“, което подчертава субсидиарния характер на нормата. Тази разпоредба намира приложение само при пропуснат срок по ал. 1 или при хипотези, при които датата на инвалидизиране следва датата на подаване на заявлението до ТЕЛК. Когато обаче предпоставките на чл. 94, ал. 1 КСО са

изпълнени и заявлението е подадено своевременно след снабдяването с годно медицинско решение, отнемането на признатата материалноправна дата на инвалидизиране 15.01.2024 г. представлява превратно тълкуване и незаконосъобразно ограничаване на осигурителните права на гражданите. Недопустимо е продължителността на производството по медицинска експертиза (в което първоначалните незаконосъобразни актове на ТЕЛК са били отменени именно по жалби на освидетелстваното лице) да се вменява във вреда на осигуреното лице.
Следователно личната пенсия за инвалидност поради общо заболяване на М. Д. следва да бъде отпусната от 15.01.2024 г.

3. По начина на включване на сумата по § 7ж, ал. 18 от ПЗР на КСО:
Вторият спорен въпрос е свързан с поредността на действията при прилагането на § 7ж, ал. 18 от ПЗР на КСО и чл. 75, ал. 4 КСО при определяне размера на пенсията.
Съгласно § 7ж, ал. 18 от ПЗР на КСО, при отпускане на пенсия, свързана с трудова дейност, с начална дата от 1 юли 2022 г. след изчисляването ѝ по реда на този кодекс се включва сумата от 60,00 лв. (30,68 евро) при съответното прилагане на ал. 1 – 17. Съгласно чл. 75, ал. 4, т. 1 КСО размерът на пенсията за инвалидност поради общо заболяване за лица с увреждане над 90 на сто не може да бъде по-малък от 115 на сто от минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст по чл. 70, ал. 12 КСО.
Както е изяснено в задължителната за спазване съдебна практика на ВАС (по-специално Решение № 4780 от 09.05.2025 г. по к.адм.д. № 8125/2024 г., VI о. и Решение № 8975 от 19.07.2024 г. по адм. д. № 1442/2024 г., VI о.), сумата от 60,00 лв. (30,68 евро) по § 7ж, ал. 18 ПЗР на КСО (произтичаща исторически от трансферите по ПМС № 479/2021 г.) представлява самостоятелна законова добавка / компонент, предвиден да се изплаща към пенсията на всеки пенсионер, и не формира елемент от първоначално изчисления съобразно осигурителния принос действителен размер по чл. 75, ал. 1 и ал. 2 КСО.
Законосъобразният механизъм за определяне на пенсионния размер изисква следната последователност: първо, пенсионният орган изчислява действителния размер на пенсията по правилата на чл. 75, ал. 1 и ал. 2 КСО (в случая 174,00 лв. / 88,96 евро); второ, след като констатира, че този размер е под установения минимум по чл. 75, ал. 4, т. 1 във връзка с чл. 70, ал. 12 КСО, органът приравнява размера на пенсията към законоустановения минимум за съответния период; и трето, едва към така определения минимален размер се прибавя допълнителната сума от 60,00 лв. (30,68 евро) по § 7ж, ал. 18 от ПЗР на КСО.
Приложеният от ТП на НОИ – С.-град подход – сумата от 60,00 лв. да се прибави към действителния размер (174,00 лв. + 60,00 лв. = 234,00 лв.) и след това сборът да се приравни към минимума от 601,50 лв. – води до пълно „поглъщане“ и заличаване на дължимата законова сума от 60,00 лв. (30,68 евро), което противоречи на смисъла на закона и ощетява осигуреното лице. Изчислението на органа е материално незаконосъобразно и подлежи на отмяна.

По изложените съображения съдът намира, че Решение № 2153-21-29 от 26.01.2026 г. на директора на Териториално поделение на Националния осигурителен институт – С.-град е незаконосъобразно и следва да бъде отменено, както и потвърденото с него Разпореждане № [ЕГН] от 12.11.2025 г., издадено от ръководител на „Пенсионно осигуряване“ при ТП на НОИ – С.-град.
Предвид естеството на пенсионното производство и обстоятелството, че конкретното математическо изчисляване и ежемесечното администриране на дължимите суми по периоди е от изключителната оперативна компетентност на органите по пенсионно осигуряване, делото не

може да бъде решено изцяло по същество от съда в цифрово изражение. На основание чл. 173, ал. 2 АПК административната преписка следва да бъде изпратена на компетентното длъжностно лице по пенсионно осигуряване при ТП на НОИ – С.-град за ново произнасяне при съобразяване на задължителните указания на съда, дадени в мотивите на настоящото решение, в законоустановения едномесечен срок.

При този изход на спора и на основание чл. 143, ал. 1 АПК жалбоподателката има право на присъждане на направените по делото разноски. От представения в съдебното заседание на 17.09.2026 г. списък на разноските по чл. 80 ГПК във връзка с чл. 144 АПК, Договор за правна защита и съдействие от 10.02.2026 г. и платежно нареждане се установява, че М. Д. е направила действителни разноски в общ размер на **505,11 евро**, от които 5,11 евро (10,00 лв.) заплатена държавна такса и 500,00 евро заплатено в брой адвокатско възнаграждение за един адвокат.
Направеното от процесуалния представител на ответника възражение за прекомерност по чл. 78, ал. 5 ГПК съдът намира за **НЕОСНОВАТЕЛНО**. Съобразно разпоредбата на чл. 36, ал. 2 и ал. 3 от Закона за адвокатурата (ЗАдв) и чл. 8, ал. 3 от Наредба № 1 от 09.07.2004 г. за възнагражденията за адвокатска работа (предвиждащ за административни дела без определен материален интерес базов ориентир от 1000 лв. / 511,29 евро), уговореното и реално заплатено възнаграждение от 500,00 евро е под посочения размер и напълно съответства на действителната фактическа и правна сложност на делото (включваща анализ на многократни експертни решения, специализирани медицински въпроси, изчисляване на пенсионни размери и изготвяне на подробна писмена защита). Разноските следва да бъдат възложени в тежест на юридическото лице, в чиято структура е административният орган – Националния осигурителен институт.
Тъй като възнаграждението е реално договорено и заплатено по договор, искането за присъждане на възнаграждение по реда на чл. 38, ал. 2 ЗАдв не следва да бъде обсъждано, доколкото правната помощ не е била безплатна.

Водим от горното и на основание чл. 172, ал. 2, предл. второ и чл. 173, ал. 2 от АПК, Административен съд – София-град, Трето отделение, 60 състав,

Р Е Ш И:

ОТМЕНЯ Решение № 2153-21-29 от 26.01.2026 г. на директора на Териториално поделение на Националния осигурителен институт – С.-град и потвърденото с него Разпореждане № [ЕГН] от 12.11.2025 г. на ръководител на „Пенсионно осигуряване“ при ТП на НОИ – С.-град, **В ЧАСТТА**, с която на М. А. Д., ЕГН [ЕГН], е отпусната лична пенсия за инвалидност поради общо заболяване, считано от 04.04.2024 г., както и **В ЧАСТТА** относно определения размер на пенсията и начина на включване на сумата по § 7ж, ал. 18 от ПЗР на КСО.

ИЗПРАЩА административната преписка на длъжностното лице по пенсионно

осигуряване при Териториално поделение на Националния осигурителен институт – С.-град за ново произнасяне по Заявление вх. № 2112-21-4621 от 05.11.2025 г., подадено от М. А. Д., съобразно задължителните указания по тълкуването и прилагането на закона, изложени в мотивите на настоящото съдебно решение, в 1-месечен срок от получаване на преписката, като:
1. Личната пенсия за инвалидност поради общо заболяване бъде отпусната с начална дата **15.01.2024 г.** – датата на инвалидизиране, определена с Експертно решение № 92615/142 от 10.10.2025 г. на НЕЛК;
2. Размерът на пенсията бъде определен, като изчисленият съобразно осигурителния принос действителен размер по чл. 75, ал. 1 и ал. 2 КСО първо се приравни към минималния размер по чл. 75, ал. 4, т. 1 КСО за съответните периоди, след което към така населения минимален размер се прибави сумата от 60,00 лв. (30,68 евро) на основание § 7ж, ал. 18 от ПЗР на КСО.

ОСЪЖДА Националния осигурителен институт да заплати на М. А. Д., ЕГН [ЕГН], с постоянен адрес: [населено място], [улица], вх. А, ет. 1, ап. 2, сумата в размер на **505,11 евро (петстотин и пет евро и 11 цента)**, представляваща направени по делото разноски за държавна такса и адвокатско възнаграждение.

Решението подлежи на касационно обжалване пред Върховния административен съд в 14-дневен срок от съобщаването му на страните чрез изпращане на препис.

СЪДИЯ: